

STABIELE BASIS VOOR VERANDERING

Verslag van de informateurs

8 april 2022

“Het informatieproces is afpellen.”

Voorwoord

Democratie is afgeleid van het Griekse woord demos, het betekent volk of het volk. Democratie staat voor een politiek systeem waar het volk beslist. Niet een zelfbenoemde of rijke elite of de kerk is de baas en al helemaal niet diegene die aan de goede kant van het geweer staat. De volksvertegenwoordiging is het hoogste orgaan in het openbaar bestuur. Hun wil is wet omdat wij hen hebben gekozen.

Demos gaat niet over de meerderheid van het volk, laat staan over de helft plus één. Demos staat voor het hele volk. Democratie gaat niet alleen over beslissing bij meerderheid maar ook over hoe het besluit tot stand komt. Er moet niet alleen gezocht worden naar een meerderheid, er moet ook gezocht worden naar een zo breed mogelijk draagvlak. Democratie is niet alleen het besluit maar vooral ook de weg daar naartoe.

Het bovenstaande is de gemeenteraad van Katwijk op het lijf geschreven. Als wij iets gehoord hebben dan is het wel dat alle partijen in de volle breedte van de gemeenteraad samenwerking zoeken. Wij maken u daarvoor een groot compliment. Het geeft ons het vertrouwen dat u er in de komende jaren in zal slagen gezamenlijk voor de vraagstukken, hoe moeilijk soms ook, een weg naar een oplossing te vinden.

Ineke Ouwehand
Floor Vletter

Samenvatting

Wij stellen de raad op basis van ons onderzoek voor om inspanningen te plegen om de band tussen de inwoners en het bestuur te versterken. Wij adviseren ook om verder te werken aan een open houding in het bestuur, tussen fracties in de raad en tussen raad en college, gericht op bredere steun voor voorstellen dan alleen van de coalitiepartijen. Voor de vorming van een college adviseren wij dat de fracties van DURF, CDA, SGP en PvdA op hoofdlijnen afspraken maken over het beleid van de gemeente in de komende jaren.

De opdracht van de fractievoorzitters

De voorzitters van de negen in de raad vertegenwoordigde fracties hebben ons op 24 maart gevraagd “te onderzoeken welke mogelijkheden er zijn om te komen tot de vorming van een stabiele coalitie van partijen, die recht doet aan de verkiezingsuitslag”. Zij hebben zeven vragen voor het onderzoek geformuleerd. De fractievoorzitters hebben ons verzocht “[onze] bevindingen vast te leggen in een schriftelijke rapportage, inclusief een voorstel tot coalitievorming en vervolgproces, en zo spoedig mogelijk aan te bieden aan de raad”. De volledige tekst van de opdracht is opgenomen in bijlage 1 van dit verslag. Dit verslag is de verzochte schriftelijke rapportage. In bijlage 3 staat per vraag een verwijzing naar de passage in dit verslag waar ons antwoord op de vraag staat.

Aanpak en uitvoering van het onderzoek

Wij hebben op 25 maart het onderzoek voorbereid en ook een oriënterend gesprek met de burgemeester gevoerd, in het kader van het wettelijk recht van de burgemeester om te worden geïnformeerd. Op 28 maart hebben we de fractievoorzitters over de aanpak geïnformeerd en hierover ook een persbericht uitgebracht. Met vertegenwoordigers van de negen fracties hebben we op 30 maart, 31 maart en 1 april gesprekken gevoerd over hun visie op de onderzoeksvragen. Deze gesprekken zijn in een open en prettige sfeer verlopen. Nadere gesprekken waren nodig, want de verkregen informatie was onvoldoende om tot een advies over de samenstelling van de coalitie te komen. Op 5 april is aan de fractievoorzitters gemeld dat wij nog een tweede gespreksronde met enkele partijen wilden houden, om voldoende duidelijkheid voor een advies over een nieuwe coalitie te krijgen. Dit is ook in een persbericht wereldkundig gemaakt. Dat gesprek heeft op 6 april plaatsgevonden, met DURF, CDA en PvdA. Daarna hadden wij voldoende informatie om tot ons advies te komen.

Interpretatie van de partijen van de uitslag van de verkiezing

De uitslag van de verkiezing, samengevat opgenomen in bijlage 2 van dit verslag, leidt voor wat betreft de lagere opkomst dan vier jaar geleden tot een brede wens om aandacht te geven aan het vertrouwen van de inwoners in het gemeentebestuur. Observaties over de uitslag zijn verder:

- de partijen in de coalitie van 2018-2022 hebben nog een meerderheid;
- het CDA, de ChristenUnie en de SGP (in het vervolg: de confessionele partijen) hebben voor het eerst geen meerderheid meer in de raad door het verlies van een zetel van de ChristenUnie;
- DURF, als lokale niet-confessionele partij, is duidelijk de grootste partij;
- rechts heeft gewonnen, links heeft verloren en het midden is stabiel gebleven.

Uit de reacties van de fracties blijkt enerzijds dat er een behoefte aan verandering is en anderzijds dat er stabiliteit zichtbaar is bij de confessionele partijen.

Open houding

Wij zijn ervan uitgegaan dat partijen zelf hebben afgewogen dat inhoudelijke overeenstemming mogelijk is met de door hen genoemde coalitiepartners. We hebben hen dat ook voorgehouden en instemmende reacties ontvangen. Wij hebben bij de inhoudelijke kwesties geen blokkades aangetroffen. De belangrijkste drie onderwerpen voor een akkoord blijken volkshuisvesting, de energietransitie en de gemeentelijke financiën te zijn. Verder hebben de negen partijen nog vele onderwerpen genoemd waarover zij afspraken zouden willen maken: democratische vernieuwing, participatie, verenigingsleven, leefbaarheid, huurbeleid, zorg, jeugdbeleid, armoedebeleid, economie, erfgoed en cultuur, huisvesting bibliotheek, groen, Rijnpark, klimaatadaptatie, onderwijsbeleid, onderwijshuisvesting, bereikbaarheid, mobiliteit, verkeersknelpunten, ondertunneling N206, Valkenhorst, geluidsoverlast, levendigheid, horeca- en evenementenbeleid, zondagsrust en positie van Katwijk in de regio.

Wij constateren ook een behoefte aan een open houding van de coalitie en het college, waarbij steun voor voorstellen ook bij partijen buiten de coalitie wordt gezocht en waarbij onverwachte ontwikkelingen niet tot nieuwe afspraken in een coalitie hoeven te leiden, maar onderwerp van debat in de raad kunnen zijn.

Aantal partijen in de coalitie

De gewenste stabiliteit van een coalitie wordt onder andere bepaald door het aantal zetels van de deelnemende fracties en door het aantal fracties in de coalitie. Uit de wensen van de fracties ten aanzien van de coalitievorming leiden wij af dat er nauwelijks draagvlak is voor een coalitie van drie partijen. Ook voor een brede coalitie van vijf of meer partijen is er nauwelijks draagvlak. Het onderzoek heeft zich daarom verder gericht op een coalitie van vier partijen.

Te onderzoeken variant in de formatiefase

Voor de vierpartijencoalitie hebben wij een duidelijke voorkeur gehoord voor een combinatie van twee niet-confessionele partijen en twee confessionele partijen, die samen een stabiele coalitie vormen en een goede afspiegeling van de samenleving zullen zijn. Daarbij hebben wij de voorkeuren van alle partijen meegewogen. Met verwijzing naar de verkiezingsuitslag is er door alle partijen aangegeven dat DURF dient deel te nemen in de coalitie. De PvdA wordt als winnende partij ook vaak genoemd als partner in de nieuwe coalitie. Het CDA, met zeven zetels, en inhoudelijk vaak een middenpositie innemend, heeft bij anderen draagvlak voor coalitiedeelname. Ook de SGP wordt regelmatig genoemd als geschikte partij in een vierpartijencoalitie, gelet op het behoud van de vijf zetels, de winst in stemmen en de verbreding van de basis voor de herkenbaarheid van de coalitie bij de inwoners. Bij het benoemen van hun voorkeuren voor de coalitievorming heeft elk van deze vier partijen de andere drie als mogelijke partners genoemd. Inhoudelijk zijn er verschillen, maar er is een breed vertrouwen dat onderling afspraken zijn te maken over de inhoud.

Wij menen dat een brede omvang van de coalitie, met 24 van de 33 zetels in de raad, goed is voor de stabiliteit, die immers door het grote aantal nieuwe leden van de raad en verwachte wisselingen in het college op voorhand niet vanzelfsprekend is.

Wij menen ook dat deze samenstelling een goede balans tussen behoud en vernieuwing geeft, wat belangrijk is voor het draagvlak in de samenleving.

Met deze samenstelling heeft de coalitie een stabiele basis voor verandering.

Vervolg

Wij adviseren DURF, CDA, SGP en PvdA onder leiding van een externe formateur afspraken op hoofdlijnen te maken.

Bijlage 1 Opdracht

Opdracht voor de informateurs van de raad van Katwijk

Katwijk, 24 maart 2022

Geachte heer Vletter en mevrouw Ouwehand,

De fractievoorzitters van de 9 partijen die zitting zullen hebben in de raadsperiode 2022-2026 hebben op 24 maart jl. met elkaar gesproken over het proces om te komen tot een nieuwe coalitie en een nieuw college. Alle partijen hebben daarbij uitgesproken dat recht moet worden gedaan aan de verkiezingsuitslag en dat dit proces transparant moet zijn. Om dit te bereiken is er voor gekozen om in de eerste fase van de coalitievorming gebruik te maken van twee informateurs. U hebt aangegeven bereid te zijn deze rol op u te willen nemen. Door ondertekening van deze opdracht spreken alle betrokkenen hun vertrouwen uit in uw deskundige en onafhankelijke invulling van deze rol.

Wij verzoeken u te onderzoeken welke mogelijkheden er zijn om te komen tot de vorming van een stabiele coalitie van partijen, die recht doet aan de verkiezingsuitslag. De coalitie dient gestoeld te zijn op een gedeelde visie van ten minste de partijen die ervan deel uitmaken ten aanzien van het beleid van de gemeente in de komende jaren. Het te vormen college werkt aan verbinding en vertrouwen: binnen het college en met de raad, met het oog op de belangen in de breedte van de samenleving.

Wij verzoeken u de volgende vragen bij de partijen in de raad te onderzoeken:

1. Hoe duiden de politieke partijen de uitslag van de gemeenteraadsverkiezingen?
2. Welke onderwerpen dienen een plek te krijgen in het coalitieakkoord en wat zijn de standpunten van de verschillende partijen omtrent die onderwerpen?
3. Welke prioritering in keuzes maken de politieke partijen de komende vier jaren en zijn hier breekpunten aanwezig?
4. Welke ideeën bestaan er ten aanzien van de te vormen coalitie, zowel ten aanzien van de mogelijke samenwerking tussen partijen als ten aanzien van de randvoorwaarden? Als meerdere varianten in de gesprekken worden genoemd, dient te worden onderbouwd welke
5. Wat doen de politieke partijen om de interne stabiliteit van de fractie te waarborgen?
6. Hebben de partijen die bereid zijn toe te treden tot een coalitie capabele wethouders beschikbaar?
7. Hoe kijken de politieke partijen aan tegen het vervolgproces?

Wij verzoeken u te beginnen met het vastleggen van uw aanpak en de fracties daarover te informeren. Wij hebben een voorkeur om het eerste gesprek inhoudelijk te laten zijn, te laten plaatsvinden in de week van 28 maart en het mogelijk te maken dat per partij twee vertegenwoordigers met de informateurs spreken. De door de partijen aangeleverde informatie willen de fracties vertrouwelijk houden en partijen willen zelf bepalen of zij hun eigen informatie aan het einde van de informatiefase openbaar maken. Indien daar behoefte aan bestaat kunt u zelf bepalen met wie u verder spreekt in de informatiefase.

Wij verzoeken u uw bevindingen vast te leggen in een schriftelijke rapportage, inclusief een voorstel tot coalitievorming en vervolgproces, en zo spoedig mogelijk aan te bieden aan de raad. Natuurlijk zult u vanuit de gemeente door de griffie worden ondersteund in de uitvoering van dit onderzoek.

Wij wensen u veel succes met uw opdracht en zien uw rapportage met belangstelling tegemoet.

Hoogachtend,

Sonny Spek (DURF)
Adger van Helden (CDA)
Jacco Knappe (SGP)

Gerard Mostert (ChristenUnie)
Matthijs van Tuijl (PvdA)
Lennart van der Plas (VVD)

René Sloomweg (GemeenteBelangen)
Jaap Haasnoot (KiesKatwijk)
Ralf Boland (D66)

Bijlage 2 Uitslag van de verkiezing

Partij	Stemmen GR-2022	Stemmen GR-2018	Vershil	Percentage GR-2022	Percentage GR-2018
CDA	5565	5825	-260	18,60	19,02
ChristenUnie	3588	4237	-649	11,99	13,84
SGP	4211	4055	+156	14,08	13,24
GemeenteBelangen	1426	3031	-1605	4,77	9,90
Hart Voor Katwijk	625	3007	-2382	2,09	9,82
DURF	7269	2893	+4376	24,30	9,45
VVD	2237	2648	-411	7,48	8,65
PvdA	2670	2040	+630	8,92	6,66
KiesKatwijk	1137	1051	+86	3,80	3,43
D66	984	834	+150	3,29	2,72
JEZUS LEEFT	204	213	-9	0,68	0,70
Overige partijen		788	-788		2,57
Aantal stemmen	29916	30622	-706	100,00	100,00
Opkomstpercentage	58,83%	62,00%			

Lijstnummer	Gebied	Postcode	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
			CDA	ChristenUnie	SGP	GemeenteBelangen	Hart Voor Katwijk	DURF	VVD	PvdA	KiesKatwijk	D66	JEZUS LEEFT
Aanduiding													
Totaal		29916	5565	3588	4211	1426	625	7269	2237	2670	1137	984	204
De Fontein	1	2224 ER	134	143	216	47	14	216	63	67	41	30	11
Otto Baronschool	2	2223 VG	136	66	37	38	30	210	36	95	48	23	9
Open Hof Kerk	3	2223 EE	118	60	48	50	26	150	58	82	49	22	3
Dorpshuis Katwijk aan den Rijn	4	2223 AN	181	79	56	47	13	180	51	83	31	18	4
Pnielkerk	5	2221 BN	123	134	127	43	27	362	58	104	30	27	9
Beth-El-Kerk	6	2225 PK	87	114	339	14	10	142	31	37	16	11	9
Vredeskerk	7	2225 BR	182	113	194	29	9	239	68	70	38	20	13
Het Kerkhaventje	8	2225 HC	102	107	224	12	13	131	45	39	27	19	1
Wijkgebouw 't Zandgat	9	2225 AS	132	112	226	16	24	344	80	52	38	21	12
Sporthal Boorsmazaal	10	2225 DZ	103	106	180	18	11	179	34	58	42	11	6
Groen van Prinstererschool	11	2224 SZ	142	188	332	34	21	249	71	79	33	21	16
Sporthal Cleijn Duin	12	2224 BN	113	79	100	34	29	265	55	70	33	22	11
IJclub Voorwaarts Katwijk	14	2221 CH	75	40	95	24	11	192	23	34	18	9	5
Voetbalvereniging Katwijk	15	2221 KK	94	35	57	21	8	175	36	44	22	10	2
Sporthal Rijnsoever	16	2221 JA	55	43	34	15	8	190	20	47	14	10	4
Hockeyclub Katwyck	17	2221 KJ	123	57	62	32	17	265	46	52	22	17	2
Vakcollege Rijnmond	18	2224 VT	79	45	72	34	21	208	48	65	42	25	7
Het Dorpshuis Valkenburg	19	2235 BC	145	62	32	30	24	117	53	59	28	31	3
Het Dorpshuis Valkenburg 2	20	2235 BC	153	68	23	19	7	91	48	49	26	22	0
Chr. Gereformeerde Kerk Eben-Haezer	21	2231 AS	92	64	51	31	14	80	44	35	12	19	2
De Voorhof	22	2231 GN	195	87	45	55	13	133	95	74	11	34	5
De Kazerne Floraband	23	2231 NA	140	90	33	25	18	148	78	54	12	51	1
Gereformeerde Kerk Vrijgemaakt	24	2231 SE	258	181	70	64	17	172	94	73	21	24	3
Yuvarta College (voorheen Wellant)	25	2231 CE	215	106	43	64	18	232	109	78	19	28	2
De Laatste Eer	26	2231 MJ	248	110	34	51	7	182	107	63	13	41	4
Voedselbank	27	2231 ZE	190	121	61	76	15	210	107	141	22	51	1
Immanuelkerk	28	2231 CW	151	48	8	19	12	47	36	23	12	23	3
Valken '68	29	2235 SL	184	60	23	50	12	137	130	152	31	103	2
Quick Boys	30	2225 SE	153	88	135	20	22	150	38	43	36	17	3
Het Anker	31	2225 ES	49	84	218	6	6	105	30	32	12	9	3
Maranathacentrum	32	2221 NT	112	85	131	24	14	177	23	44	20	12	9
Jeugdhuis de Poolster	33	2221 NT	120	72	125	46	17	264	39	67	37	19	7
Het Trefpunt	34	2235 CB	71	35	7	13	9	72	20	39	11	16	1
Vredeskerk maandag	36	2225 BR	104	87	142	18	2	129	27	51	39	16	0
Vredeskerk dinsdag	37	2225 BR	138	118	247	32	11	175	36	53	37	22	5
Dorpshuis Katwijk aan den Rijn maandag	38	2223 AN	84	50	27	28	12	89	16	35	24	9	8
Dorpshuis Katwijk aan den Rijn dinsdag	39	2223 AN	105	50	33	44	5	123	27	49	35	10	5
Pnielkerk maandag	40	2221 BN	92	71	101	26	9	206	29	71	22	19	3
Pnielkerk dinsdag	41	2221 BN	90	96	131	37	16	264	27	80	34	18	4
De Voorhof maandag	42	2231 GN	136	64	20	49	12	56	70	66	18	22	2
De Voorhof dinsdag	43	2231 GN	236	109	45	49	20	140	74	89	33	28	3
Het Trefpunt maandag	44	2235 CB	54	24	7	17	13	32	24	25	15	9	1
Het Trefpunt dinsdag	45	2235 CB	71	37	20	25	8	41	33	47	13	15	0

Bijlage 3 Verwijzing naar de passages in het verslag waar de antwoorden op de vragen staan

1. Hoe duiden de politieke partijen de uitslag van de gemeenteraadsverkiezingen?

Zie onderdeel Interpretatie van de partijen van de uitslag van de verkiezing.

2. Welke onderwerpen dienen een plek te krijgen in het coalitieakkoord en wat zijn de standpunten van de verschillende partijen omtrent die onderwerpen?

Zie onderdeel Open houding.

3. Welke prioritering in keuzes maken de politieke partijen de komende vier jaren en zijn hier breekpunten aanwezig?

Zie onderdeel Open houding.

4. Welke ideeën bestaan er ten aanzien van de te vormen coalitie, zowel ten aanzien van de mogelijke samenwerking tussen partijen als ten aanzien van de randvoorwaarden? Als meerdere varianten in de gesprekken worden genoemd, dient te worden onderbouwd welke.

Zie onderdeel Aantal partijen in de coalitie en Te onderzoeken variant in de formatiefase.

5. Wat doen de politieke partijen om de interne stabiliteit van de fractie te waarborgen?

De partijen hebben hun reacties vertrouwelijk kenbaar gemaakt aan de informateurs. Zie voor de stabiliteit in het algemeen het onderdeel Te onderzoeken variant in de formatiefase.

6. Hebben de partijen die bereid zijn toe te treden tot een coalitie capabele wethouders beschikbaar?

De partijen hebben hun reacties vertrouwelijk kenbaar gemaakt aan de informateurs. Wij zien geen aanleiding om in het verslag hier nader op in te gaan.

7. Hoe kijken de politieke partijen aan tegen het vervolgproces?

Zie onderdeel Vervolg